



СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Лісова фітопатологія»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	202 Захист і карантин рослин
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма Захист і карантин рослин
Курс, семестр	3 курс 5 семестр
Трудовісність	Загальна кількість годин – 120, кількість кредитів – 4 із яких: лекцій – 16 год., практичних робіт – 24 год. (для денної форми здобуття освіти). Форма семестрового контролю – залік
Мова(и) викладання	Державна
ННІ / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології, захист рослин
Контактні дані розробника(ів)	<i>Викладач:</i> Поспелова Ганна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент Контакти: каб. 75, (навчальний корпус № 1) E-mail: ganna.pospelova@pdaa.edu.ua https://www.pdau.edu.ua/people/pospyelova-ganna-dmytrivna
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни (за потреби)	Агрометеорологія, Загальна фітопатологія, Ботаніка, Фізіологія рослин
Компетентності	<i>інтегральна:</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності з захисту і карантину рослин або у процесі навчання, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, з використанням теорій і методів біології та аграрних наук. <i>загальні:</i> ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. <i>фахові:</i> ФК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами. ФК 3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів. ФК 7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

Програмні результати навчання /Результати навчання	ПРН 7. Скласти технологічні карти для організації заходів із захисту рослин. ПРН 8. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів під час проведення заходів із захисту рослин ПРН 9. Ефективно планувати час для отримання прогнозованих результатів діяльності із захисту і карантину рослин. ПРН 11. Дотримуватися вимог законодавства у сфері захисту і карантину рослин та оперативно реагувати на зміни в законодавстві. ПРН 12. Дотримуватися вимог охорони праці.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувачів вищої освіти низки соціальних навичок: –критичне мислення; –брати на себе відповідальність і уміння приймати рішення –адаптивність / уміння працювати в критичних ситуаціях	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Сформувані системні теоретичні знання і практичні навички щодо виявлення, діагностики, поширення та шкідливості хвороб лісових рослин, збудників інфекційних і неінфекційних захворювань, а також опанувати методи профілактики, захисту й карантинного контролю лісових насаджень відповідно до вимог фітосанітарної безпеки та сталого ведення лісового господарства	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема 1. Предмет, завдання і методологія лісової фітопатології. Тема 2. Загальні відомості про захворювання рослин. Типи захворювань деревних рослин і насаджень. Тема 3. Причини неінфекційних хвороб деревних рослин Тема 4. Збудники інфекційних захворювань деревних рослин. Тема 5. Хвороби сходів і сіянців. Тема 6. Хвороби хвої і листків. Тема 7. Некрози, судинні та ракові хвороби гілок і стовбурів та їх збудники. Тема 8. Методи захисту деревних рослин від збудників хвороб.	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ	
словесні (лекція, розповідь, пояснення); наочні (ілюстрування, спостереження); практичні (виконання практичних завдань, робота з переліками пестицидів і агрохімікатів дозволених до використання в Україні, каталогами пестицидів); мультимедійні (використання мультимедійних презентацій, елементи дистанційного навчання); методи усного контролю (опитування, доповідь); методи письмового контролю (самостійна робота).	
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у додатку до силабусу
ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
- щодо термінів виконання та перескладання	Усі навчальні завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін відповідно розкладу. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу дирекції інституту; лабораторні роботи, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 30%). Порядок повторного проходження контрольних заходів в Університеті регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАУ» (https://bitly.ws/SUfG) та «Положенням про оцінювання

	результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ» (https://bitly.ws/TuYe). Відповідно до локальної нормативної бази повторне складання підсумкового контролю допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, котра формується директором інституту, за участю кафедри, відповідальної за реалізацію ОК. Оцінка, яка отримана в результаті другого повторного складання екзамену є остаточною. Складання екзамену для підвищення позитивної оцінки з навчальної дисципліни здійснюється тільки один раз на підставі заяви студента
- щодо академічної доброчесності	Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та семестрового контролю результатів навчання. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності покладається на здобувачів вищої освіти. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету; попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності.
- щодо відвідування занять	Відвідування занять є обов'язковим, незалежно від форми навчання. Усі види завдань (згідно робочої програми навчальної дисципліни) повинні бути виконані. Пропуски занять повинні бути відпрацьовані. Критерієм успішного навчання здобувача вищої освіти є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	Здобувачі мають право на зарахування результатів інформальної / неформальної освіти за освітнім компонентом, або його частиною, що регламентовано «Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти ПДАУ» (https://bitly.ws/SUg9). Із метою визнання та перезарахування результатів навчання, здобувач вищої освіти звертається до викладача, який відповідає за реалізацію освітнього компонента, із відповідними документами, що підтверджують результати навчання, про отримання яких заявив здобувач (сертифікати, свідоцтва, довідки тощо).
- щодо оскаржень результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора Навчально-наукового інституту. Заяву щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційна комісія, яка протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача, який проводив контрольний захід.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Ковбенко О. А. Захист лісу з основами діагностики хвороб. 2022. 302 с.
2. Пузріна, Н. В.. Шкідники та збудники хвороб деревних декоративних рослин : навчальний посібник. Частина I . К. : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2020. 527 с.
3. Мешкова В., Пузріна Н. Шкідники та збудники хвороб деревних декоративних рослин : навчальний посібник. Частина 2. К. : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024.
4. Моніторинг шкідливих організмів лісових екосистем: навчальний посібник [Пузріна М. В., Мешкова М. В., Миронюк В. В., Бондар А. О., Токарева О. В., Бойко Г. О.]. Київ : НУБіП України, 2021. 274 с.

5. Тарасюк В.А. Курс лекцій з дисципліни «Хвороби і шкідники лісових та садово-паркових культур» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього рівня денної та заочної форми навчання спеціальності 202 «Карантин і захист рослин». Кам'янець – Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 287 с.

Додаткові:

1. Дмитрик П.М. Фітопатологія. Конспект лекцій. Івано-Франківськ, 2015. 127с. 12.
2. Гвоздяк Р. І. Бактеріальні хвороби сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.) та мікрофлора її насіння: монографія / Р. І. Гвоздяк, А. Ф. Гойчук, В. В. Розенфельд, Л. А. Пасічник. Житомир : Полісся, 2011. 222 с.
3. Ладєйщикова О.І., Усцький І.М., Черних О.Г., та ін. Настанова по захисту соснових насаджень від коренової губки. Харків, 2001. 27с.
4. Поспелова Г., Коваленко Н., Нечипоренко Н., Оніпко В. Домінуючі хвороби клематису в полтавському регіоні. *Біорізноманіття: інноваційна діяльність у системі екології й освіти : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (3–4 червня 2021 р., с. Крива Руда, Семенівський р-н, Полтавська обл).* Полтава, 2021. С. 64-67.
5. Поспелова Г.Д., Коваленко Н.П., Коваленко І.А. Виявлення та діагностика хвороб клематиса (*Clematis* L.). *Біологія та екологія.* 2019. Т. 5. № 1. С. 19–24. DOI: <https://doi.org/10.33989/2414-9810.2019.5.1.195111>.
6. Рекомендації щодо комплексного лісопатологічного обстеження насаджень для виявлення нових інвазійних шкідливих організмів та їхнього впливу на стан насаджень. відповід. укладач В. Л. Мешкова. Харків : УкрНДІЛГА, 2020. 22 с.
7. Санітарні правила в лісах України / Міністерство лісового господарства України. К., 1995. 11 с.
8. Гойчук, А.Ф., Решетник, Л.Л. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах. Вид. 2-е, перероб. і доповн. Житомир. «Полісся», 2010. 186 с.
9. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Довідник-визначник базидіом головних дереворуйнівних грибів. Навчальний посібник. Житомир: Полісся, 2011. 48 с.
10. Циліурик А. В., Шевченко, С. В. Лісова фітопатологія. К. : КВІЦ, 2008. 410 с.
11. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах. Вид. 2-е, перероб. і доповн. Житомир. «Полісся», 2010. 186 с.
12. Гойчук А.Ф., Решетник Л.Л. Довідник-визначник базидіом головних дереворуйнівних грибів. Навчальний посібник. Житомир: Полісся, 2011. 48 с

Інформаційні ресурси

13. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
14. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України. URL: <https://dnsgb.com.ua/>
15. Головний сайт для агрономів. URL: <https://superagronom.com/>
16. Національна академія аграрних наук України. URL: <http://naas.gov.ua/>
17. Репозитарій Полтавського державного аграрного університету <https://dspace.pdau.edu.ua/home>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри захист рослин, протокол від «02» вересня 2024 року № 1

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти			Разом
	Усне опитування	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Предмет, завдання і методологія лісової фітопатології.	-	-	5	5
Тема 2. Загальні відомості про захворювання рослин. Типи захворювань деревних рослин і насаджень	5	5	5	15
Тема 3. Причини неінфекційних хвороб деревних рослин	5	5	-	10
Тема 4. Збудники інфекційних захворювань деревних рослин	5	5	5	15
Тема 5. Хвороби сходів і сіянців.	5	5	5	15
Тема 6. Хвороби хвої і листків.	5	5	5	15
Тема 7. Некрози, судинні та ракові хвороби гілок і стовбурів та їх збудники	5	5	5	15
Тема 8. Методи захисту деревних рослин від збудників хвороб.	5	5	-	10
Разом	35	35	30	100

Шкала та критерії оцінювання

Усне опитування

Кількість балів	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач вищої освіти дає повну, логічну та аргументовану відповідь; коректно використовує фітопатологічну термінологію; правильно пояснює та обґрунтовує методи спостереження, опису, ідентифікації й класифікації фітопатогенів лісових культур; демонструє розуміння підходів до підтримання стабільності лісових біоценозів і збереження біорізноманіття; ґрунтовно знає основні історичні етапи розвитку лісової фітопатології, називає ключових учених і їх внесок.
4	Здобувач вищої освіти дає загалом правильну та послідовну відповідь; допускає незначні неточності у формулюваннях або прикладах; правильно характеризує основні методи фітопатологічних досліджень; знає основні історичні етапи розвитку дисципліни, але без глибокого аналізу.
3	Здобувач вищої освіти відтворює основний навчальний матеріал; відповідь неповна або фрагментарна; поверхово описує методи спостереження та ідентифікації фітопатогенів лісових насаджень; має загальне уявлення про історію розвитку лісової фітопатології без чіткої хронології.
2	Здобувач вищої освіти демонструє часткові знання навчального матеріалу; плутає терміни та методи фітопатологічних досліджень; слабо орієнтується в історичних етапах розвитку науки; відповідь не пов'язує з практичними аспектами лісових біоценозів.

1	Здобувач вищої освіти надає окремі, несистемні відомості; не розкриває суті запитання; не демонструє розуміння ані методів лісової фітопатології, ані історії предметної області.
0	Здобувач вищої освіти не відповідає на запитання або відповідь є повністю неправильною; не демонструє досягнення програмних результатів навчання.

Виконання завдань на практичних заняттях

Кількість балів	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач вищої освіти повністю та самостійно виконує лабораторну роботу відповідно до методичних вказівок; коректно застосовує методи спостереження, опису, ідентифікації та класифікації об'єктів лісових біоценозів; правильно користується лабораторним обладнанням та мікроскопічною технікою; грамотно оформлює звіт, робить обґрунтовані висновки; демонструє розуміння історичних аспектів розвитку методів фітопатологічних досліджень.
4	Здобувач вищої освіти виконує лабораторну роботу в повному обсязі з незначною допомогою викладача; допускає окремі неточності у визначенні або описі об'єктів; загалом правильно застосовує методи дослідження; звіт оформлений коректно, висновки достатньо аргументовані; знає основні історичні відомості, пов'язані з темою роботи.
3	Здобувач вищої освіти виконує основні етапи лабораторної роботи; потребує суттєвої допомоги викладача; поверхово застосовує методи спостереження та ідентифікації; звіт містить помилки або неповні висновки; має загальне уявлення про історичні аспекти розвитку лісової фітопатології.
2	Здобувач вищої освіти виконує лабораторну роботу частково; неправильно або непослідовно застосовує методи дослідження; допускає значні помилки у визначенні фітопатогенів; звіт оформлений формально або з істотними недоліками; не розуміє зв'язку між практичними методами та історією розвитку науки.
1	Здобувач вищої освіти виконує окремі елементи лабораторної роботи без розуміння їх мети; не дотримується методики виконання; звіт відсутній або не відповідає вимогам; не демонструє досягнення програмних результатів.
0	Здобувач вищої освіти не виконав лабораторну роботу або відмовився від її виконання; не подав звіт; не продемонстрував досягнення програмних результатів навчання.

Виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач вищої освіти самостійно та в повному обсязі виконує завдання самостійної роботи у встановлені терміни; глибоко опрацьовує навчальні та наукові джерела; коректно застосовує термінологію лісової фітопатології; демонструє розуміння та обґрунтоване використання методів спостереження, опису, ідентифікації та класифікації фітопатогенів; аргументовано розкриває основні історичні етапи розвитку лісової фітопатології та їх значення для сучасної науки; робить самостійні, логічно обґрунтовані висновки.
4	Здобувач вищої освіти ☐ виконує завдання самостійної роботи повністю; використовує рекомендовані джерела з окремими неточностями у викладі; загалом правильно застосовує професійну термінологію; розкриває основні методи фітопатологічних досліджень; знає ключові історичні етапи розвитку дисципліни без детального аналізу; формулює висновки з незначними узагальненнями.
3	Здобувач вищої освіти виконує завдання частково або з порушенням термінів; виклад матеріалу поверховий, без належного аналізу джерел; фрагментарно застосовує фітопатологічну термінологію; має загальне уявлення про методи дослідження фітопатогенів лісових насаджень; подає обмежені відомості з історії розвитку лісової

	фітопатології.
2	Здобувач вищої освіти виконує лише окремі елементи завдання; матеріал подано без логічної структури; допускає суттєві помилки у термінах і трактуваннях; не демонструє розуміння методів фітопатологічних досліджень та історичного розвитку науки; висновки відсутні або необґрунтовані.
1	Здобувач вищої освіти формально подає роботу без самостійного опрацювання матеріалу; зміст не відповідає поставленому завданню; відсутнє розуміння програмних результатів.
0	Здобувач вищої освіти не подав самостійну роботу або робота повністю не відповідає вимогам; не продемонстрував досягнення програмних результатів навчання.